

บทที่ 4

ผลการศึกษา

1. ดัชนีคุณภาพชีวิต

จากการพิจารณาและคัดเลือกดัชนีคุณภาพชีวิตได้กำหนดกรอบมิติต่าง ๆ ของดัชนีคุณภาพชีวิต ได้ 12 มิติ 69 ดัชนี เพื่อจะได้นำดัชนีเหล่านี้ไปรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสถิติตามหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามจากการลงไปรวบรวมข้อมูลได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลหลายประการ **ประการแรก** ดัชนีบางตัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจที่ต่อเนื่อง เป็นเพียงงานวิจัยที่ทำเป็นครั้งเป็นคราวและดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งไม่มีการสำรวจสถานการณ์เรื่องดังกล่าวในภาพรวม จึงไม่มีตัวเลขในภาพรวมที่จะนำมาคำนวณเป็นดัชนีได้ โดยเฉพาะในมิติปัญหา **ประการที่สอง** ในบางมิติมีดัชนีบางตัวที่ไม่มีข้อมูล จึงจำเป็นต้องกำหนดดัชนีซึ่งมีข้อมูลเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อทำให้การวิเคราะห์มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น และส่วนดัชนีบางตัวที่มีข้อมูลแต่เป็นข้อมูลไม่ต่อเนื่อง บางปีมีข้อมูลแต่ในบางปีไม่มี ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์เฉพาะในปีที่มีข้อมูล **ประการที่สาม** ดัชนีเดิมบางตัวที่กำหนดไว้ใช้ถ้อยคำที่แตกต่างจากหน่วยงานเจ้าของเรื่อง ที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูล ดัชนีเหล่านี้จะได้รับการปรับปรุงถ้อยคำให้สอดคล้องกับถ้อยคำ ที่หน่วยงานเจ้าของข้อมูลใช้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการจัดเก็บข้อมูลสำหรับผู้ที่มีภาระในการจัดทำดัชนีคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมในปีต่อไป

ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นในการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในภาพรวมครั้งนี้จึงทำได้เพียง 11 มิติ โดยตัดมิติปัญหาและจิตวิญญาณออกจากการวิเคราะห์ และแทนที่ด้วยมิติด้านจริยธรรม และดัชนีที่ใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ มี 60 ดัชนี

ดังนั้น ข้อสรุปจากการศึกษากำหนด**ดัชนีคุณภาพชีวิต**ครั้งนี้ จึงประกอบด้วย 11 มิติ 60 ดัชนี คือ

1) มิติสุขภาพ ประกอบด้วย 13 ดัชนีดังนี้

1. อายุขัยเฉลี่ย
2. ร้อยละของเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม
3. ร้อยละการขาดสารอาหารในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
4. อัตราตายทารก ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน
5. อัตราการมีบุตรของหญิงวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ต่อประชากรหญิง 1,000 คน)

6. ความชุกของผู้ติดเชื้อ HIV (อัตราต่อประชากร 100,000 คน)
 7. อัตราผู้ป่วยด้านสุขภาพจิต (ต่อประชากร 100,000 คน)
 8. อัตราผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็ง (ต่อประชากร 100,000 คน)
 9. อัตราการฆ่าตัวตาย (อัตราต่อประชากร 100,000 คน)
 10. ร้อยละของประชากรที่สูบบุหรี่
 11. ร้อยละของประชากรที่ดื่มสุรา
 12. ร้อยละของประชากรที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา
 13. สัดส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน
- 2) มิติการศึกษา ประกอบด้วย 5 ดัชนี
1. เด็กอายุ 3 – 5 ปี ที่ได้รับการพัฒนาจากโรงเรียนอนุบาล/สถานรับเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 2. ผู้มีอายุ 12 - 17 ปี ที่เรียนระดับมัธยมศึกษา (รวมอาชีวศึกษา)
 3. ผู้มีอายุ 18-21 ปี ที่เรียนระดับอุดมศึกษา
 4. การศึกษาเฉลี่ยในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
 5. ประชากรที่รู้หนังสือ
- 3) มิติที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย 5 ดัชนีดังนี้
1. ร้อยละของที่พักอาศัยที่สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวร
 2. ร้อยละของครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
 3. ร้อยละของครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้
 4. ร้อยละของผู้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง
 5. ร้อยละของครัวเรือนที่ถูกรบกวนจากมลพิษ
- 4) มิติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ดัชนี ดังนี้
1. ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำในระดับดี
 2. ร้อยละของพื้นที่ป่า
 3. ค่าเฉลี่ยการผลิตของเสียในสถานประกอบการ (ปริมาณล้านตัน:ปี)
 4. พื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง (ตารางเมตรต่อคน)
- 5) มิติรายได้ ประกอบด้วย 5 ดัชนีดังนี้
1. รายได้เฉลี่ยครัวเรือน (บาทต่อเดือน)
 2. การกระจายรายได้ (สัมประสิทธิ์GINI)
 3. สัดส่วนคนจน (ร้อยละของประชากร)

4. หินสึนเนลียต่อครัวเรือน (บาท)
5. ร้อยละของครัวเรือนที่มีการเก็บออมเงิน (ครัวเรือน)
- 6) มิติการทำงาน ประกอบด้วย 5 ดัชนีดังนี้
 1. ร้อยละของการว่างงาน
 2. ร้อยละของการทำงานต่ำระดับ
 3. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม
 4. ร้อยละของแรงงานที่มีความมั่นคงในงาน
 5. อัตราผู้ประสบภัยจากการทำงาน (ต่อประชากร 100,000 คน ที่มีอายุช่วง 15-64 ปี)
- 7) มิติจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ดัชนี ดังนี้
 1. อัตราคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศ ต่อประชากร 100,000 คน
 2. อัตราทารกอายุ 0-1 ปีที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ ต่อเด็กเกิดมีชีพ 10,000 คน
 3. อัตราคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณี ต่อ ประชากร 100,000 คน
 4. อัตราคดีการมีและเผยแพร่วัตถุลามก ต่อประชากร 100,000 คน
 5. อัตราคดีฉ้อโกงและขโมยรถ ต่อประชากร 100,000 คน
- 8) มิติครอบครัว ประกอบด้วย 6 ดัชนีดังนี้
 1. อัตราครอบครัวที่ผู้สูงอายุเป็นผู้รับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว
 2. อัตราเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปีที่ทำงานอาชีพ (ต่อเด็กอายุ 5-19 ปี 100,000 คน)
 3. ร้อยละของการหย่าร้าง (อัตราต่อการสมรสในปีนั้น)
 4. ร้อยละของครอบครัวที่มีความอบอุ่น
 5. อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกป่วยเป็นโรคจิตกักขัง (ต่อ 1,000 ครอบครัว)
 6. อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกติดสารเสพติด (ต่อ 1,000 ครอบครัว)
- 9) มิติความปลอดภัย ประกอบด้วย 6 ดัชนี ดังนี้
 1. อัตราการแจ้งความคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ (ต่อ 100,000)
 2. อัตราการแจ้งความคดีลักทรัพย์/ขโมย (ต่อ 100,000)
 3. อัตราของเด็กและเยาวชนที่ก่อคดีอาชญากรรม (ต่อประชากร 100,000 คน ในช่วงอายุ 10-24 ปี)
 4. อัตราคดียาเสพติด (ต่อ 100,000)
 5. อัตราการตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อ 100,000)
 6. อัตราการบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อ 100,000)

- 10) มิติการคมนาคมและการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ดัชนีดังนี้
 1. อัตราการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน(ต่อประชากร 100 คน)
 2. อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ต่อประชากร 100 คน)
 3. จำนวนประชากรต่อการมียานพาหนะสาธารณะ 1 คัน
 4. จำนวนประชากรต่อการมีที่พักการไปรษณีย์ 1 แห่ง
- 11) มิติการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 2 ดัชนี ดังนี้
 1. ร้อยละของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ
 2. ร้อยละของผู้หญิงที่เป็นตัวแทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตรายมิติ

สำหรับช่วงเวลาของข้อมูลที่จัดเข้าระบบฐานข้อมูลนั้นดัชนีบางตัวอาจมีช่วงข้อมูลที่ยาวกว่าตัวอื่น เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมาเป็นระยะเวลานาน ขณะที่ดัชนีบางตัวโดยเฉพาะดัชนีที่เป็นประเด็นใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่งเริ่มมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นข้อมูลในส่วนนี้จึงยังไม่สมบูรณ์มากนัก สำหรับช่วงข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบจะใช้ช่วงเวลา 3 ปี โดยใช้ของปี 2544 ถึง 2546 เป็นหลัก อย่างไรก็ตามดัชนีบางตัวที่ไม่มีข้อมูลในปี 2546 จะใช้ข้อมูลในปี 2543 วิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อให้ช่วงเวลาในการวิเคราะห์ครอบคลุม 3 ปี

1) มิติสุขภาพ

ในภาพรวมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงตั้งแต่ช่วงปี 2543 จนถึง 2546 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนดัชนีในช่วงดังกล่าวกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากค่าดัชนี .672 ในปี 2543 ลดลงเหลือ .664 649 และ 631 ในปี 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสุขภาพของคนไทยมีแนวโน้มแย่ลง

เมื่อพิจารณาดัชนีในรายประเด็น สามารถจำแนกได้ออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย อายุขัยเฉลี่ยแรกเกิด น้ำหนักเด็กแรกเกิด อย่างไรก็ตามกรณีน้ำหนักเด็กแรกเกิดนี้แม้ว่าจะดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่คะแนนดัชนียังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าดัชนีตัวนี้ยังเป็นปัญหาและควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ความชุกผู้ติดเชื้อ HIV ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการติดเชื้อ HIV ตลอดระยะเวลาดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง และการสูบบุหรี่ ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างมากในปี 2546 กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่คะแนนดัชนีผันผวนไม่แน่นอนบางปีสูงบางปีต่ำ ประกอบด้วย การขาดสารอาหาร ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งดีขึ้นในช่วงปี 2543 ถึง 2545 แต่กลับแย่ลงในปี 2546 การฆ่าตัวตายในช่วง

ปี 2543 ถึง 2544 แอลง แต่กลับดีขึ้นในปี 2545 การออกกำลังกาย แอลงในปี 2545 แต่กลับดีขึ้นในปี 2546

สำหรับดัชนีกลุ่มที่สาม ซึ่งเป็นดัชนีที่มีแนวโน้มแอลงอย่างต่อเนื่อง และควร จะได้รับการพิจารณาจากผู้กำหนดนโยบายเป็นพิเศษ ประกอบด้วย ทารกตายคลอด ซึ่งมี แนวโน้มแอลงจากช่วงปี 2543 ถึง 2546 การมีบุตรของหญิงวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ก็มี แนวโน้มแอลงอย่างต่อเนื่อง อาจมีความเป็นไปได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างดัชนีทั้งสองตัวนี้ กล่าวคือ สตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์อาจไม่มีความรู้และความสนใจในการดูแลตนเองเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นสตรีวัยรุ่นบางคนตั้งครรภ์เป็นเวลาหลายเดือนแต่ไม่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ การระมัดระวังดูแลสุขภาพตนเองอาจไม่ดีเท่าที่ควร และมีผลกระทบต่อทารกที่อยู่ในครรภ์

ดัชนีคุณภาพชีวิตที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องอีกกลุ่ม เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้อง กับโรคไม่ติดต่อ คือ โรคจิต โรคเมเร็ง และการดื่มสุรา ซึ่งมีแนวโน้มแอลง คุณภาพชีวิต ในประเด็นการเป็นโรคจิตแอลงอย่างต่อเนื่อง นั้นแสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2543 ถึง 2545 มีคน เป็นโรคจิตมากขึ้น ซึ่งโรคนี้สะท้อนภาวะหลายอย่าง ทั้งในเรื่องความบีบคั้นจากชีวิตส่วนตัว ครอบครัว เศรษฐกิจ การทำงาน และสังคม สำหรับโรคเมเร็งนั้นเป็นผลมาจากด้านจิตส่วนหนึ่ง ที่มีความเครียด วิตกกังวล อันเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งที่ทำให้เกิดเมเร็ง และอีกส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากพฤติกรรมบริโภคที่ไม่ถูกต้อง ทำให้รับสารที่กระตุ้นการก่อตัวของเมเร็งเข้าไป และสำหรับการดื่มสุราก็เช่นเดียวกันมีแนวโน้มไม่ดีขึ้น คนมีการดื่มสุรามากขึ้น อันมีผลส่วนหนึ่ง มาจากความเครียดและความต้องการในการบันเทิง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าดัชนีคุณภาพชีวิต ของการดื่มสุราแล้ว จะเห็นได้ว่าลดลงจากระดับปานกลางไปสู่ระดับค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่า ประเด็นนี้ควรเป็นประเด็นที่จะต้องได้รับการใส่ใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

ดัชนีที่ต่ำลงอย่างต่อเนื่องอีกประการคือ สัดส่วนประชากรต่อแพทย์หนึ่งคน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แพทย์หนึ่งคนต้องรับผิดชอบต่อประชากรมากขึ้น ซึ่งหากแนวโน้ม เป็นอย่างนี้ย่อมไม่เกิดผลดีต่อสุขภาพโดยรวมของประชากร เพราะยิ่งแพทย์ต้องตรวจผู้ป่วย มากขึ้น ก็ยิ่งทำให้ระยะเวลาในการวินิจฉัยลดลง อันอาจนำไปสู่การบันทึกคุณภาพในการ รักษาโรคได้

ตาราง 1 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. อายุขัยเฉลี่ยแรกเกิด	0.524	0.527	0.531	0.524
2. น้ำหนักเด็กแรกเกิดที่น้อยกว่า 2,500 กรัม	0.340	0.345	0.375	0.395
3. การขาดสารอาหารในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	0.57	0.57	0.61	0.59
4. ทารกตายคลอด ต่อการเกิดมีชีพ 1000 คน	0.79	0.78	0.78	0.76
5. การมีบุตรของหญิงวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ต่อหญิงวัยรุ่น 1,000 คน)	0.76	0.73	0.69	0.67
6. ความชุกของผู้ติดเชื้อ HIV	0.63	0.67	0.69	0.69
7. ความชุกของผู้เป็นโรคจิต	0.7	0.69	0.58	NA
8. ความชุกของผู้เป็นโรคมะเร็ง	0.61	0.58	0.55	0.51
9. การฆ่าตัวตาย	0.87	0.84	0.85	NA
10. การสูบบุหรี่	NA	0.66	0.66	0.72
11. การดื่มสุรา	NA	0.5	0.5	0.4
12. การออกกำลังกายอย่างเพียงพอในรอบ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	NA	0.57	0.43	0.55
13. ประชากรต่อแพทย์หนึ่งคน	NA	0.86	0.85	0.82
ค่าดัชนีในภาพรวม	0.672	0.664	0.649	0.631

ตาราง 2 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546	2547
1. อายุขัยเฉลี่ยแรกเกิด	73.6	73.7	73.9	74	NA
2. ร้อยละของเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม	13.2	13.1	12.5	12.1	NA
3. ร้อยละการขาดสารอาหารในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	8.5	8.6	7.8	8.2	NA
4. อัตราตายทารก ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน	6.2	6.5	6.5	7.2	NA
5. อัตราการมีบุตรของหญิงวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ต่อประชากรหญิง 1,000 คน)	31.3	33.9	38.1	39.4	NA
6. ความชุกของผู้ติดเชื้อ HIV (อัตราต่อประชากร 100,000 คน)	42.97	40	38.25	37.74	30.57
7. อัตราผู้ป่วยด้านสุขภาพจิต (ต่อประชากร 100,000 คน)	2,170.42	2,200.74	2,811.23	NA	NA
8. อัตราผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็ง (ต่อประชากร 100,000 คน)	63.9	68.4	73.3	78.9	NA
9. อัตราการฆ่าตัวตาย (อัตราต่อประชากร 100,000 คน)	30.72	36.41	33.72	NA	NA
10. ร้อยละของประชากรที่สูบบุหรี่	NA	25.5	25.5	22.8	NA
11. ร้อยละของประชากรที่ดื่มสุรา	NA	32.6	32.6	37.4	NA
12. ร้อยละของประชากรที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา	NA	24.2	29.6	NA	NA
13. สัดส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน	NA	3,318	3,583	4,068	NA
14. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อระบบสุขภาพ	NA	NA	NA	NA	NA

2) มิติการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญประการหนึ่งในการสะท้อนภาพคุณภาพชีวิต เพราะการศึกษาส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีโลกทัศน์กว้างไกล และตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผลมากขึ้น ทั้งยังมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งงานมากขึ้น อันเป็นช่องทางในการเลื่อนสถานภาพทางสังคม(Social Mobility) และทำให้ผู้คนมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานมากขึ้น อันส่งผลให้สมรรถภาพของประเทศในภาพรวมดีขึ้นไปด้วย

คุณภาพชีวิตด้านการศึกษาในสังคมไทยในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และค่าดัชนีเพิ่มขึ้นในปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 แม้ลดลงเล็กน้อยในปี 2546 แต่ก็ไม่นับสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตด้านการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอยู่ในลักษณะค่อนข้างคงที่

เมื่อพิจารณาดัชนีในประเด็นย่อยจะเห็นได้ว่า การศึกษาในช่วงก่อนเข้าโรงเรียนอยู่ในระดับดี แต่สิ่งต้องพึงระวังคือค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลง สำหรับดัชนีตัวอื่นต่างก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประชากรที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จนดัชนีจะเข้าสู่ค่าในระดับ 1 แล้ว สำหรับดัชนีที่แม้ว่าจะดีขึ้นแต่ก็ยังต้องใส่ใจดูแลอีกมากคือ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของผู้ที่มีอายุช่วง 18 - 21 ปี ซึ่งยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ รวมทั้งจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยในภาพรวม ซึ่งยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเช่นเดียวกัน

สำหรับการศึกษาในระดับมัธยมอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานให้กับประชาชนเป็นเวลา 12 ปี

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านการศึกษาที่น่ามาวิเคราะห์ในที่นี้เป็นดัชนีในเชิงปริมาณทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลดัชนีในเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของสถานการศึกษา ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประเมิน สมศ.เพิ่งจัดตั้งมาไม่นาน ดังนั้นจึงไม่มีข้อมูลย้อนหลัง แต่ในอนาคตคาดว่าข้อมูลคุณภาพของสถานศึกษาคงมีการรวบรวมและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ได้ นอกจากนั้นในด้านคุณภาพการศึกษาอีกดัชนีหนึ่งคือ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ ซึ่งขณะนี้ได้มีการพัฒนาข้อสอบมาตรฐานเพื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา และได้มีการเริ่มนำไปทดสอบกับนักเรียนแล้ว แต่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ยังไม่ได้นำคะแนนเฉลี่ยตัวนี้มาร่วมในการวิเคราะห์ เพราะว่า การทดสอบเพิ่งเริ่มทำและขาดข้อมูลย้อนหลัง อีกทั้งในกระบวนการทดสอบก็ยังมีปัญหาทางปฏิบัติอยู่ค่อนข้างมาก ทำให้คะแนนที่ได้มาขาดความน่าเชื่อถือ แต่ในอนาคตคาดว่าเมื่อมีการพัฒนาและจัดระบบการทดสอบที่ดีกว่าอดีต ก็จะสามารถนำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบระดับชาติ(National Test) ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพชีวิตด้านการศึกษาในเชิงคุณภาพได้

ตาราง 3 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. เด็กอายุ 3 – 5 ปี ที่ได้รับการพัฒนาจาก โรงเรียนอนุบาล/สถานรับเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	0.948	0.914	0.883	0.846
2. ผู้มีอายุ 12 - 17 ปี ที่เรียนระดับมัธยมศึกษา (รวมอาชีวศึกษา)	0.567	0.58	0.551	0.596
3. ผู้มีอายุ 18-21 ปี ที่เรียนระดับอุดมศึกษา	0.213	0.23	0.249	0.279
4. ปีการศึกษาเฉลี่ยในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	0.267	NA	0.267	0.317
5. ประชากรที่รู้หนังสือ	0.894	NA	0.976	0.980
ค่าดัชนีในมิติที่ 2 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 5) ^{1/3}	0.708	0.686	0.714	0.713

หมายเหตุ ดัชนีปี 2544 ไม่นำดัชนีตัวที่ 5 และ 6 มาคำนวณ

ตาราง 4 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. ร้อยละของเด็กอายุ 3 – 5 ปี ที่ได้รับการพัฒนาจาก โรงเรียนอนุบาล/สถานรับเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	95.8	93.1	90.6	87.7
2. ร้อยละของผู้มีอายุ 12 - 17 ปี ที่เรียนระดับมัธยมศึกษา (รวมอาชีวศึกษา)	69.7	70.6	68.6	71.7
3. ร้อยละของผู้มีอายุ 18-21 ปี ที่เรียนระดับอุดมศึกษา	24.9	26.1	27.4	29.5
4. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	7.2	NA	7.2	7.8
5. ร้อยละของประชากรที่รู้หนังสือ	92.6	NA	98.3	98.6
6. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	NA	NA	NA	NA
7. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพโดยการประเมิน ของ สมศ.	NA	NA	NA	NA

3) มิติที่อยู่อาศัย

คุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยของคนไทยภาพรวมอยู่ในระดับดี และดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2546 โดยค่าดัชนีในปี 2544 เท่ากับ .867 และเพิ่มเป็น 0.888 และ 0.911 ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ

จากในประเด็นดัชนีต่างๆ จะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2544 ถึง 2546 คนไทยมีที่พักอาศัยที่สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวร มีน้ำใช้อย่างพอเพียง แทบทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่เป็นหลักแหล่ง และมีไม่มากที่ถูกรบกวนด้วยมลพิษ

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ในช่วงปีหลังๆซึ่งยังไม่มีข้อมูลที่เป็นทางการ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่รับทราบกันโดยทั่วไปในสังคม คือ การเกิดภาวะภัยแล้งรุนแรงมากในช่วงต้นปี 2544 ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการใช้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอของครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวในชนบทในปีดังกล่าวได้

ตาราง 5 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546	2547
1. ที่พักอาศัยที่สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวร	0.947	0.927	0.867	NA
2. ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี	0.494	0.873	0.914	0.954
3. ครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้	0.979	0.979	0.981	NA
4. ผู้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	NA	0.916	0.943	0.923
5. ครัวเรือนที่ถูกรบกวนจากมลพิษ	0.852	0.609	0.731	0.872
ค่าดัชนีในมิติที่ 3 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 5) ^{1/3}	0.867	0.888	0.911	0.918

หมายเหตุ ปี 2544 ไม่นำดัชนีที่ 4 มาคำนวณ และ ปี 2547 ไม่นำ ดัชนีที่ 3 มาคำนวณ

ตาราง 6 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546	2547
1. ร้อยละของที่พักอาศัยที่สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวร	98.4	97.8	96	NA
2. ร้อยละของครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี	64.6	91.1	93.95	96.8
3. ร้อยละของครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้	98.5	98.5	98.7	NA
4. ร้อยละของผู้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	NA	94.13	96.03	94.6
5. ร้อยละของครัวเรือนที่ถูกรบกวนจากมลพิษ	5.3	12.35	8.8	4.7
6. ร้อยละของครัวเรือนในชุมชนแออัด	NA	NA	NA	NA

4) มติดีสิ่งแวดลอม

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของไทยอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มต่ำลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2544 จนถึง 2546 โดยในปี 2544 มีค่าดัชนี 0.556 และลดลงเหลือ 0.512 และ 0.490 ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาดัชนีเป็นรายประเด็นพบว่า แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำระดับดี ในปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 อย่างมาก แต่ก็กลับลดลงอีกในปี 2546 ในด้านพื้นที่ป่าแม้ว่าดัชนีจะอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่ในปี 2545 ลดลงจากปี 2544 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2546 สำหรับการผลิตของเสียในสถานประกอบการ สถานการณ์ลดลงจากระดับค่อนข้างดีในปี 2544 ไปสู่สถานการณ์ระดับปานกลางในปี 2545 และ 2546 ซึ่งแสดงว่าการผลิตของเสียจากสถานประกอบการเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง

สิ่งที่ยังเป็นปัญหามากในด้านสิ่งแวดล้อม คือ พื้นที่สาธารณะในเขตเมือง ซึ่งค่าดัชนีอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2543 จนถึง 2546 ในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และเทศบาลต่างๆ จะต้องหันมาพิจารณาอย่างจริงจังในการเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมืองให้มากขึ้น เพราะการมีสวนสาธารณะจะเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้นคนในหลายด้านด้วยกัน เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้คลายความเครียดในการทำงาน เป็นแหล่งที่ครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกันซึ่งจะทำให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวดีขึ้น เป็นแหล่งออกกำลังกายและเล่นกีฬาทั้งในกลุ่มวัยรุ่น และวัยอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ ผู้นคนเกิดสุขภาพดีและลดปัญหาสังคมอื่นๆลงไปได้มาก

สำหรับดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ที่ควรนำมาใช้ในการวิเคราะห์ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องข้อมูล คือ คุณภาพอากาศ การใช้สารเคมีประเภทยาฆ่าแมลงของครัวเรือน เกษตร และการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคุณภาพอากาศนั้นหน่วยงานเจ้าของเรื่องมีการจัดเก็บในลักษณะรายละเอียดแยกประเภทก๊าซที่ก่อให้เกิดมลพิษ และฝุ่น เช่น ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ สารตะกั่ว ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ในโตรเจนไดออกไซด์ ก๊าซโอโซน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะจัดทำดัชนีคุณภาพอากาศ แต่การจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเป็นเฉพาะจุด ไม่มีการประมวลรวมเป็นภาพของประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในครั้งนี้ได้ อย่างไรก็ตามโดยสรุปจากข้อมูลคุณภาพอากาศ แสดงให้เห็นว่าอากาศมีคุณภาพดีทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยก๊าซพิษทุกตัวยังมีค่าต่ำกว่ามาตรฐานที่จะทำให้เกิดอันตรายกับมนุษย์ และคุณภาพอากาศเหล่านี้มีแนวโน้มดีขึ้นโดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้มาตรการบังคับใช้อุปกรณ์จัดมลพิษในระบบไอเสียรถยนต์ ในรถยนต์ใหม่ ตั้งแต่ปี 2536 (ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2547)

สำหรับการใช้สารเคมีประเภทยาฆ่าแมลงในครัวเรือนเกษตรกรรมนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดเก็บข้อมูลเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ ส่วนแผนจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำลังเริ่มดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อม คาดว่าในไม่ช้าก็จะมีการจัดเก็บข้อมูลในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบและสามารถนำข้อมูลมาคำนวณเป็นดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมได้

ตาราง 7 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำในระดับดี	NA	0.225	0.5	0.388
2. พื้นที่ป่า	NA	0.631	0.624	0.626
3. การผลิตของเสียในสถานประกอบการ	0.605	0.75	0.55	0.550
4. พื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง	0.090	0.103	0.138	0.138
ค่าดัชนีในมิติที่ 4 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 4) ^{1/3}	.481	0.556	0.512	0.490

หมายเหตุ ปี 2543 ไม่นำดัชนีตัวที่ 1 และ 2 มาคำนวณ

ตาราง 8 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำในระดับดี	NA	18	40	31
2. ร้อยละของพื้นที่ป่า	NA	33.4	33.09	33.15
3. ค่าเฉลี่ยการผลิตของเสียในสถานประกอบการ (ปริมาณล้านตัน:ปี)	1.29	1	1.4	1.4
4. ค่าเฉลี่ยพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง (ตารางเมตรต่อคน)	1.8	2	2.5	2.5
5. ดัชนีคุณภาพอากาศ	NA	NA	NA	NA
6. ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรรม ที่มีการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงในภาคการเกษตร	NA	NA	NA	NA
7. ร้อยละขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแผนจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน	NA	NA	NA	NA

5) มิติรายได้

ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของไทยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2543 มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.534 เพิ่มขึ้นเป็น 0.553 และ 0.560 ในปี 2544 และ 2545 ตามลำดับ

สำหรับดัชนีในรายประเด็นนั้น รายได้เฉลี่ยครัวเรือนยังอยู่ในระดับต่ำ แต่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ การกระจายรายได้มีอยู่ในระดับปานกลางแต่มีความผันผวนกล่าวคือ ในปี 2544 การกระจายรายได้ดีกว่าปี 2543 แต่ในปี 2545 การกระจายรายได้กลับแย่กว่าปี 2544

ในด้านสัดส่วนคนจนมีลักษณะดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2543 ถึง 2545 นั้นหมายความว่าจำนวนคนจนแบบสมบูรณ์มีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรระมัดระวังคือหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนซึ่งมีแนวโน้มแย่ลง หรืออีกนัยหนึ่งคือคนไทยมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2545 ครัวเรือนคนไทยเป็นหนี้เฉลี่ย 83,314 บาท ซึ่งเพิ่มจากปี 2543 และ 2544 ค่อนข้างมาก

สำหรับการเก็บออมเงินของครัวเรือนนั้นได้ข้อมูลจากการสำรวจความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยมีข้อมูลตั้งแต่ปี 2545 แต่ไม่มีข้อมูลในปีก่อนหน้านี้ ดังนั้นในปี 2543 และ 2544 จึงไม่นำดัชนีนี้มาคำนวณ ในปี 2545 เมื่อนำดัชนีตัวนี้มาวิเคราะห์ร่วมกับดัชนีตัวอื่น ส่งผลให้ดัชนีคุณภาพชีวิตในภาพรวมของด้านนี้สูงขึ้นกว่า ปีก่อนๆ ค่อนข้างมาก

ตาราง 9 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านรายได้

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545
1. รายได้เฉลี่ยครัวเรือน	0.313	0.315	0.374
2. การกระจายรายได้	0.475	0.499	0.489
3. สัดส่วนคนจน	0.650	0.687	0.752
4. หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	0.583	0.584	0.476
5. การเก็บออมเงินของครัวเรือน	NA	NA	0.758
ค่าดัชนีในมิติที่ 5 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 4) ^{1/3}	0.534	0.553	0.560*
			0.611**

หมายเหตุ ปี 2543 2544 ไม่นำดัชนีตัวที่ 5 มาคำนวณ

* ใช้ข้อมูลดัชนี 4 ตัวมาคำนวณ

** ใช้ข้อมูลดัชนี 5 ตัวมาคำนวณ

ตาราง 10 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตด้านรายได้

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546	2547
1. รายได้เฉลี่ยครัวเรือน(บาทต่อเดือน)	12,150	12,185	13,736	NA	NA
2. การกระจายรายได้(สัมประสิทธิ์GINI)	0.525	0.501	0.511	NA	NA
3. สัดส่วนคนจน(ร้อยละของประชากร)	21	18.8	14.9	NA	NA
4. หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน(บาท)	68,405	68,279	83,314	NA	NA
5. ร้อยละของครัวเรือนที่มีการเก็บออมเงิน (ครัวเรือน)	NA	NA	80.67	86.86	91.02

6) มิติการทำงาน

คุณภาพชีวิตด้านการทำงานของคนไทยอยู่ในระดับปานกลางในปี 2543 และ 2544 และเลื่อนระดับไปสู่ระดับค่อนข้างสูงในปี 2545 และ 2546 โดยค่าดัชนีเพิ่มจาก 0.475 ในปี 2543 ไปเป็น 0.511 0.601 และ 0.622 ในปี 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ

ดัชนีในรายประเด็นพบว่า สถานการณ์การว่างงานมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าคนมีงานทำมากขึ้น รวมทั้งแรงงานที่มีการประกันสังคมก็เพิ่มขึ้นทุกปี

สำหรับการทำงานต่ำกว่าระดับสถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง และไม่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2544 และ 2545

ประเด็นที่น่าเป็นห่วงในด้านการงานคือ การประสบภัยจากการทำงาน และ ซึ่งมีแนวโน้มแย่ลง โดยเปลี่ยนจากระดับค่อนข้างดีในปี 2544 และ 2545 ไปสู่ระดับปานกลาง ในปี 2546 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้ประสบภัยจากการทำงานมากขึ้น

ประเด็นที่จะต้องพิจารณามากเป็นพิเศษในมิตินี้คือ ความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งค่าดัชนีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงว่ามีคนเป็นจำนวนมากที่มีความไม่มั่นคงในการทำงาน ทั้งอาจเนื่องมาจากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการจ้างงานในระบบการทำสัญญาแบบปีต่อปี มากขึ้น ทำให้นายจ้างมีอำนาจเหนือลูกจ้างมากเพราะการต่อสัญญาการทำงานเป็นสิทธิของ นายจ้าง อีกทั้งองค์การต่างในปัจจุบันเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้เกิดการประเมินการทำงานอย่างเข้มข้นมากขึ้นภายใต้เงื่อนไขเช่นนี้จึงทำให้ลูกจ้างเกิด ภาวะรู้สึกไม่มั่นคงในการทำงานขึ้นมา ภาวะความไม่มั่นคงในงานย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ชีวิตของคนงานโดยตรง โดยก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน เกิดการแข่งขันกันระหว่างเพื่อน ร่วมงาน รวมทั้งทำให้ความผูกพันและความจงรักภักดีที่พนักงานมีต่อองค์กรต่ำลง อันอาจ นำไปสู่ผลเสียต่อผลิตภาพ (Productivity) ขององค์กรในระยะยาวได้

ตาราง 11 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. การว่างงาน	0.588	0.538	0.688	0.725
2. การทำงานต่ำระดับ	NA	0.560	0.560	NA
3. แรงงานที่มีประกันสังคม	NA	0.413	0.488	0.526
4. แรงงานที่มีความมั่นคงในงาน	0.230	0.230	NA	NA
5. การประสพภัยจากการทำงาน	NA	0.634	0.631	0.581
ค่าดัชนีในมิติที่ 6 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 5) ^{1/3}	0.475	0.511	0.601	0.622

หมายเหตุ ปีใดไม่มีข้อมูลจะไม่นำดัชนีตัวนั้นมาคำนวณ

ตาราง 12 ข้อมูลการทำงาน

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. ร้อยละของการว่างงาน	3.3	3.7	2.5	2.2
2. ร้อยละของการทำงานต่ำระดับ	NA	46.8	46.8	NA
3. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม	NA	41.894	49.287	53.102
4. ร้อยละของแรงงานที่มีความมั่นคงในงาน	26.1	26.1	NA	NA
5. อัตราผู้ประสพภัยจากการทำงาน (ต่อประชากร 100,000 คนที่มีอายุช่วง 15-64 ปี)	NA	429.201	432.275	476.852

7) มิติปัญญา

ในการจัดทำคุณภาพชีวิตครั้งนี้ได้กำหนดให้มีมิติปัญญารับเข้ามาเนื่องจากคณะทำงานมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นส่วนสำคัญของคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตามเมื่อกำหนดดัชนี ซึ่งประกอบด้วย 4 ดัชนีคือ 1. การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการตัดสินใจปัญหาในชีวิตประจำวัน 2. ความฉลาดในการบริโภคอาหาร 3. ความฉลาดในการบริโภคสื่อ และ 4. อัตราการอ่านหนังสือในแต่ละปี ในการลงไปรวบรวมข้อมูลปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมเรื่องเหล่านี้อย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่มีอยู่บ้างเป็นข้อมูลในการวิจัยเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่ม และพื้นที่ หรือสำรวจเป็นครั้งคราวไม่มีความต่อเนื่อง จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เป็นดัชนีคุณภาพชีวิตได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น งานวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนริมคลองแสนแสบกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของคลอง” ของวิชัย รูปขำดี และคณะ ซึ่งดำเนินการในปี 2542 โดยมีการสำรวจคุณภาพชีวิตด้านชีวิตการใช้ปัญญา ซึ่งมีตัวชี้วัด 5 ตัว คือ 1) การใช้หลักเหตุผล/หลักวิทยาศาสตร์ 2) การใช้แนวทางศาสนาในการดำเนินชีวิต 3) การอบรมและฝึกด้านจิตใจ 4) การมีพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม และ 5) การรับรู้และเลือกใช้ข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนริมคลองแสนแสบเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 91.6 มีการใช้หลักเหตุผลในระดับสูง ร้อยละ 89.0 มีการใช้ศาสนาเป็นแนวทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ร้อยละ 71.0 มีการฝึกอบรมและฝึกฝนด้านจิตใจ ร้อยละ 69.3 มีพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม และร้อยละ 91.5 มีการรับรู้และเลือกรับข้อมูลข่าวสาร

ต่อจากนั้นในปี 2547 ได้มีงานวิจัยในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฉลาดเลือกกินของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย” โดย รุจิเรศ พิษิตานนท์ งานวิจัยนี้กำหนดพฤติกรรมการกินอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพ เป็นการกินอาหารที่เหมาะสมกับวัย ในปริมาณที่ร่างกายต้องการในหนึ่งวัน และหลีกเลี่ยงอาหารและเครื่องดื่มที่มีโทษต่อสุขภาพของร่างกาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนับสนุนและใช้เหตุผล การมีแบบอย่างจากบิดามารดา การรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพ การทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับเพื่อน การมีความรู้เกี่ยวกับอาหารและสุขภาพ การมีบุคลิกที่มุ่งอนาคต จะเป็นผู้ที่มีความฉลาดในการเลือกกิน และมีพฤติกรรมการกินที่เหมาะสมกับสุขภาพมากกว่านักเรียนที่ไม่มีคุณลักษณะเหล่านี้

สำหรับในเรื่องอัตราการอ่านหนังสือนั้น สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจการใช้เวลาของประชากรในปี 2544 พบว่า คนไทยอายุ 10 ปี ขึ้นไปอ่านหนังสือประมาณ 2.99 นาทีต่อวัน ประชากรที่อยู่ในเขตเมืองใช้เวลาอ่านหนังสือมากกว่าประชากรในเขตชนบท ผู้ชายใช้เวลาอ่านหนังสือมากกว่าผู้หญิง และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปใช้เวลาอ่านหนังสือมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มอายุ 10 -14 ปี ใช้เวลาอ่านหนังสือน้อยที่สุดเพียง 1.28 นาทีต่อวัน

มิติปัญญานับว่ามีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต จึงควรมีการกำหนดตัวชี้วัดและมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อจะได้นำมาสู่การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ในด้านนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป

8) มิติด้านจริยธรรม

ดัชนีคุณภาพชีวิตมิติจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2544 ถึง 2546 โดยค่าดัชนีในปี 2544 เท่ากับ 0.482 ลดลงเหลือ 0.443 และ 0.435 ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ

สำหรับดัชนีในรายประเด็น พบว่า คุณภาพชีวิตเกี่ยวกับคดียุติความผิดทางเพศ และการค้าประเวณี สถานการณ์ไม่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคดียุติความผิดทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง

ในปี 2544 ลดลงไปสู่ระดับคุณภาพชีวิตระดับค่อนข้างต่ำในปี 2546 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการค้าประเวณีที่ลดลงจากคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ไปสู่ระดับคุณภาพชีวิตที่ระดับต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการค้าประเวณีกันอย่างแพร่หลายและขยายตัวออกไปมากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ดัชนีมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะขึ้นบ้างลงบ้างในช่วงเวลาดังกล่าวคือ คดีการมีและเผยแพร่วัตถุลามก ซึ่งสถานการณ์ในปี 2545 ดีกว่าสถานการณ์ในปี 2544 แต่กลับลดลงในปี 2546 ขณะที่คดีเกี่ยวกับการฉ้อโกงและยักยอก สถานการณ์ในช่วงปี 2545 แย่กว่าปี 2544 แต่กลับดีขึ้นในปี 2546

ส่วนดัชนีที่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ทารกที่ถูกทิ้งในสถานสงเคราะห์ โดยเปลี่ยนจากจากมีระดับค่อนข้างต่ำ ไปสู่ระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จำนวนทารกที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์มีน้อยลง

สำหรับดัชนีในมิติที่อีก 2 ตัว คือ การเห็นความสำคัญของระเบียบและกฎหมายในชีวิตประจำวัน และอัตราการเป็นอาสาสมัครในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งกำหนดไว้ในเบื้องต้นนั้น ปรากฏว่าดัชนีแรกไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลไว้ ส่วนดัชนีตัวหลังมีข้อมูลที่ไม่เป็นระบบและขาดความน่าเชื่อถือ จึงไม่นำดัชนีทั้งสองตัวมารวมในการวิเคราะห์ในมิตินี้

ตาราง 13 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตมิติจริยธรรม

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546
1. คดีความผิดทางเพศ	0.530	0.444	0.391
2. ทารกอายุ 0-1 ปีที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์	0.369	0.407	0.466
3. คดีเกี่ยวกับการค้าประเวณี	0.492	0.393	0.183
4. คดีการมีและเผยแพร่วัตถุลามก	0.527	0.552	0.429
5. คดีฉ้อโกงและยักยอก	0.462	0.372	0.547
ค่าดัชนีในมิติที่ 8 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 5) ^{1/3}	0.482	0.443	0.435

ตาราง 14 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตมิติจริยธรรม

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546
1. อัตราคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศ ต่อประชากร 100,000 คน	6.168	7.116	7.694
2. อัตราทารกอายุ 0-1 ปีที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ ต่อเด็กเกิดมีชีพ 10,000 คน	7.942	7.5232	6.872
3 อัตราคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณีต่อประชากร 100,000 คน	27.851	32.335	41.755
4. อัตราคดีการมีและเผยแพร่วัตถุลามก ต่อประชากร 100,000 คน	4.313	4.135	4.995
5. อัตราคดีฉ้อโกงและยักยอก ต่อประชากร 100,000 คน	34.581	39.5491	29.888
6. การเห็นความสำคัญของระเบียบและกฎหมายในชีวิตประจำวัน	NA	NA	NA
7. อัตราการเป็นอาสาสมัครในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	NA	NA	NA

9) มิติครอบครัว

ดัชนีคุณภาพชีวิตมิติครอบครัวของคนไทยอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่สถานการณ์มีแนวโน้มไม่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2543 ถึง 2545 โดยค่าดัชนีในปี 2543 เท่ากับ 0.697 จากนั้นลดลงเหลือ 0.657 และ 0.640 ในปี 2544 และ 2545 ตามลำดับ

ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตประเด็นการหย่าร้างไม่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปี ดังกล่าว โดยลดลงจากคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ไปสู่คุณภาพชีวิตระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เช่นเดียวกับดัชนีครอบครัวที่มีสมาชิกติดสารเสพติด สถานการณ์ไม่ดีขึ้น ตั้งแต่ปี 2543 ถึง 2545 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีครอบครัวที่มีสมาชิกครอบครัวติดสารเสพติดเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

ค่าดัชนีที่มีความผันผวนคือ ครอบครัวที่มีสมาชิกป่วยเป็นโรคจิตกักขัง โดยในปี 2544 สถานการณ์ดีกว่าปี 2543 แต่กลับไม่ดีขึ้นอีกในปี 2545 ซึ่งตกจากระดับปานกลางไปสู่ระดับค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีผู้ป่วยเป็นโรคจิตกักขังมีสูงขึ้นอย่างมากในปี 2545

สำหรับดัชนีที่มีค่าสูงขึ้นคือครอบครัวที่มีความอบอุ่น อย่างไรก็ตามดัชนีตัวนี้ นำข้อมูลมาจากการสำรวจ จปฐ. ซึ่งเป็นภาพของสังคมชนบทเป็นส่วนใหญ่ และเป็นข้อมูลเชิงอัตวิสัยจากการสำรวจ ขณะที่ข้อมูลของดัชนีตัวอื่นนั้นเป็นข้อมูลที่เป็นภาวะวิสัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมสุขภาพจิต และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับดัชนีครอบครัวที่ผู้สูงอายุเป็นผู้รับภาระเลี้ยงดูครอบครัวนั้น เป็นข้อมูลจากการสำรวจเป็นครั้งคราวของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังนั้นข้อมูลดัชนีตัวนี้ควรมีการสำรวจเป็นประจำในอนาคต ส่วนข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปีทำงานอาชีพ มาจากสำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งยังมีการเก็บรวบรวมไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นในปีต่อๆ ไปควรมีการจัดเก็บข้อมูลของดัชนีตัวนี้เป็นระบบ

ตาราง 15 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตมิติครอบครัว

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545
1. ครอบครัวที่ผู้สูงอายุเป็นผู้รับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว	NA	NA	0.355
2. เด็กอายุต่ำกว่า 19 ปีที่ทำงานอาชีพ	0.1606	NA	NA
3. การหย่าร้าง	0.5468	0.4737	0.3815
4. ครอบครัวที่มีความอบอุ่น	0.8625	0.8688	0.9179
5. ครอบครัวที่มีสมาชิกป่วยเป็นโรคติดกั้ววล	0.5678	0.5918	0.5526
6. ครอบครัวที่มีสมาชิกติดสารเสพติด	0.7165	0.5510	0.3703
ค่าดัชนีในมิติที่ 5 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 4) ^{1/3}	0.6973	0.6574	0.6400
	0.6479*		0.6024**

* นำดัชนีตัวที่ 2 มาคำนวณ

** นำดัชนีตัวที่ 1 มาคำนวณ

ตาราง 16 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตมิติครอบครัว

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. อัตราครอบครัวที่ผู้สูงอายุเป็นผู้รับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว	NA	NA	58.7	NA
2. อัตราเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปีที่ทำงานอาชีพ (ต่อเด็กอายุ5-19ปี 100,000คน)	338.984	NA	NA	NA
3. ร้อยละของการหย่าร้าง (อัตราต่อการสมรสในปีนั้น)	20.862	23.420	26.646	NA
4. ร้อยละของครอบครัวที่มีความอบอุ่น	89	89.5	93.43	95.58
5. อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกป่วยเป็นโรคติดกั้ววล (ต่อ1000ครอบครัว)	31.6119	30.410	32.369	NA
6. อัตราครอบครัวที่มีสมาชิกติดสารเสพติด(ต่อ 1000 ครอบครัว)	4.9687	7.286	9.816	NA

10) มิติความปลอดภัย

ดัชนีคุณภาพชีวิตด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2544 ไปยังปี 2546 โดยค่าดัชนีในปี 2544 เท่ากับ 0.585 ลดลงเหลือ 0.489 และ 0.474 ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ

ดัชนีที่ทำให้คุณภาพชีวิตในภาพรวมลดลงคือ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ซึ่งค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายความว่า คดีในลักษณะนี้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น ดัชนีที่น่าเป็นห่วงอีกดัชนีหนึ่งคือ เด็กและเยาวชนที่ก่ออาชญากรรม ค่าดัชนีลดลงจากระดับค่อนข้างดี ไปสู่ระดับค่อนข้างต่ำลง ซึ่งเป็นการลดลงของระดับคุณภาพชีวิตอย่างมาก แสดงให้เห็นว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่ก่ออาชญากรรมมีมากขึ้นในระดับที่ใกล้วิกฤติ

ดัชนีที่สะท้อนว่าคุณภาพชีวิตด้านความปลอดภัยลดลงมีอีก 2 ดัชนี คือ การตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน และการบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งสถานการณ์ในปี 2545 และ 2546 ไม่ดีขึ้นจากปี 2544 อย่างเห็นได้ชัดเจน

สำหรับดัชนีที่มีลักษณะผันแปรในช่วงสามปีดังกล่าวคือ คดีลักทรัพย์/ขโมย ซึ่งสถานการณ์ในปี 2545 แย่ลงจากปี 2544 แต่กลับดีขึ้นในปี 2546

ส่วนดัชนีที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนในปี 2546 คือ คดียาเสพติด ซึ่งค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านความปลอดภัยสูงกว่าปี 2544 และ 2545 เป็นอย่างมาก กล่าวคือจากสถานการณ์ที่อยู่ในระยะวิกฤติในปี 2544 และ 2545 ไปสู่สถานการณ์ที่ค่อนข้างดีในปี 2546 ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาดของรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวนั่นเอง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสถานการณ์จากยาเสพติดจะดีขึ้น แต่สถานการณ์ในด้านอื่นๆ กลับไม่ดีขึ้น ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวจะต้องตระหนัก และเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงหน่วยงานเดียว เพราะอาชญากรรมเป็นเพียงภาพสะท้อนของความเจ็บป่วยทางสังคมเท่านั้น การมีอาชญากรรมสูงแสดงให้เห็นว่าสังคมสะสมปัญหาไว้มากมายที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อป้องกัน แก้ไข และลดจำนวนอาชญากรรมลงไป เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากขึ้น

ตาราง 17 ดัชนีคุณภาพชีวิตมิติความปลอดภัย

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546
1. คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ	0.593	0.595	0.424
2. คดีลักทรัพย์/ขโมย	0.615	0.506	0.529
3. เด็กและเยาวชนที่ก่อคดีอาชญากรรม	0.684	0.526	0.277
4. คดียาเสพติด	0.166	0.164	0.603
5. การตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน	0.610	0.543	0.500
6. การบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุท้องถนน	0.591	0.375	0.363
ค่าดัชนีในมิติที่ 10 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 6) ^{1/3}	0.585	0.489	0.474

ตาราง 18 ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตมิติความปลอดภัย

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546
1. อัตราการแจ้งความคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ (ต่อ100,000)	12.81	12.74	17.71
2. อัตราการแจ้งความคดีลักทรัพย์/ขโมย (ต่อ100,000)	89.33	108.89	104.80
3. อัตราของเด็กและเยาวชนที่ก่อคดีอาชญากรรม (ต่อประชากร100000คนในช่วงอายุ10-24ปี)	22.385	31.048	44.748
4. อัตราคดียาเสพติด (ต่อ100,000)	335	336	165
5. อัตราการตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อ100,000)	18.65	21.00	22.49
6. อัตราการบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุท้องถนน (ต่อ100,000)	19.31	26.88	27.29
7. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อการทำงานของกระบวนการยุติธรรม	NA	NA	NA

11) มิติการคมนาคมและการสื่อสาร

ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตมิติการคมนาคมและการสื่อสารในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ โดยค่าดัชนีในปี 2544 เท่ากับ 0.464 และเพิ่มเป็น 0.478 และ 0.494 ตามลำดับในปี 2545 และ 2546

การให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน เปลี่ยนแปลงจากระดับค่อนข้างต่ำในปี 2544 และ 2545 ไปสู่ระดับปานกลางในปี 2546 การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เปลี่ยนโดยเพิ่มจากระดับต่ำในปี 2544 ไปสู่ระดับค่อนข้างต่ำในปี 2545 และ 2546 ซึ่งในอนาคตการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตัวนี้มีแนวโน้มในทางบวกมากขึ้น ในด้านจำนวนประชากรต่อการมียานพาหนะสาธารณะ 1 คัน อยู่ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มดีขึ้นแม้ว่าจะไม่มากนัก และการมีที่ทำกาไปรษณีย์ก็มีทิศทางในลักษณะเดียวกัน

สำหรับวิทยุชุมชน ซึ่งเริ่มมีการเก็บรวบรวมในปี 2547 มีจำนวนทั้งสิ้น 710 แห่งทั่วประเทศ หรือ คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับ 1 แห่งต่อประชากร 88,066 คน

ตาราง 19 ดัชนีคุณภาพชีวิตด้านคมนาคมและการสื่อสาร

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546
1. การให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน	0.390	0.390	0.397	0.424
2. การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	0.093	0.160	0.228	0.290
3. จำนวนประชากรต่อการมียานพาหนะสาธารณะ 1 คัน	NA	0.528	0.554	0.555
4. จำนวนประชากรต่อการมีที่ทำกาไปรษณีย์ 1 แห่ง	NA	0.573	0.578	0.595
ค่าดัชนีในมิติที่ 11 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 4) ^{1/3}	0.311	0.464	0.478	0.494

ตาราง 20 ข้อมูลดัชนีคมนาคมและการสื่อสาร

ชื่อดัชนี	2543	2544	2545	2546	2547
1. อัตราการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน (ต่อประชากร 100 คน)	12.3	12.3	12.5	13.3	NA
2. อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ต่อประชากร 100 คน)	3.7	5.64	7.6	9.4	NA
3. จำนวนประชากรต่อการมียานพาหนะสาธารณะ 1 คัน	NA	631	613	612	NA
4. จำนวนประชากรต่อการมีที่ทำกาไปรษณีย์ 1 แห่ง	NA	14,267	14,217	14,048	14,011
5. จำนวนประชากรต่อการมีสถานีวิทยุชุมชน 1 แห่ง	NA	NA	NA	NA	88066

12) มิติการมีส่วนร่วม

ดัชนีการมีส่วนร่วมซึ่งเน้นเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในช่วงปี 2546 และ 2548 มีแนวโน้มดีขึ้น อย่างเห็นได้ชัด โดยดัชนีเพิ่มจาก 0.588 ในปี 2546 ไปเป็น 0.811 ในปี 2548 ทั้งนี้เนื่องจาก ในปี 2548 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกัน ก็มีผู้หญิงได้รับเลือกเป็นตัวแทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

อย่างไรก็ตามมิติคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีข้อจำกัดอยู่มากเนื่องจาก การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในเชิงอัตวิสัย หากจะนำมาวิเคราะห์จำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเชิงสำรวจเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้การสะท้อนภาพการมีส่วนร่วมดีขึ้น

ตาราง 21 ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546	2548
1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ	0.57	0.57	0.57	0.644
2. ผู้หญิงที่เป็นตัวแทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	NA	NA	0.604	0.811
ค่าดัชนีในมิติที่ 12 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 2) ^{1/3}	0.57	0.57	0.588	0.737

ตาราง 22 ข้อมูลคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม

ชื่อดัชนี	2544	2545	2546	2548
1. ร้อยละของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ	69.9	69.9	69.9	75.1
2. ร้อยละของผู้หญิงที่เป็นตัวแทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	NA	NA	32.2	41.5
3. ร้อยละของประชาชนที่มีความศรัทธาในกระบวนการเลือกตั้ง	NA	NA	NA	NA
4. ร้อยละของประชาชนที่มีความสนใจในการตัดสินใจของรัฐสภา	NA	NA	NA	NA
ค่าดัชนีในมิติที่ 12 (ผลรวมของค่าดัชนี ³ / 2) ^{1/3}				

3. การวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีคุณภาพชีวิตในภาพรวม

จากมิติต่างๆ ของคุณภาพชีวิตที่ได้วิเคราะห์มา สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมของคนไทยช่วงปี 2544 ถึง 2546 อยู่ในระดับปานกลาง โดยในปี 2544 และ 2545 ค่าดัชนีไม่มีการเปลี่ยนแปลง และปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2546

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายมิติแต่ละมิติ มีทั้งมิติที่มีแนวโน้มดีขึ้น มิติที่มีลักษณะผันผวน และมิติที่มีแนวโน้มไม่ดีขึ้น

มิติที่มีแนวโน้มดีขึ้นมี 5 มิติ ประกอบด้วย มิติที่อยู่อาศัย มิติรายได้ การทำงาน การคมนาคม และการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม

มิติที่มีแนวโน้มผันผวน มีหนึ่งมิติ คือมิติการศึกษา

มิติที่มีแนวโน้มไม่ดีขึ้นมี 5 มิติ ประกอบด้วย มิติสุขภาพ มิติสิ่งแวดล้อม มิติจริยธรรม มิติครอบครัว และมิติความปลอดภัย

จากลักษณะดังกล่าวอาจสรุปได้อย่างสั้นๆว่า ประชาชนมีที่อยู่อาศัย รายได้ การทำงาน การคมนาคมและการสื่อสารดีขึ้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีมากขึ้น แต่กลับมีสุขภาพ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม ครอบครัว และความปลอดภัย ลดลง

ตาราง 23 ดัชนีคุณภาพชีวิตภาพรวม

มิติคุณภาพชีวิต	2544	2545	2546
สุขภาพ	0.664	0.649	0.631
การศึกษา	0.686	0.714	0.713
ที่อยู่อาศัย	0.867	0.888	0.911
สิ่งแวดล้อม	0.556	0.512	0.49
รายได้	0.553	0.56	NA
การทำงาน	0.511	0.601	0.622
จริยธรรม	0.482	0.443	0.435
ครอบครัว	0.657	0.64	NA
ความปลอดภัย	0.585	0.489	0.474
การคมนาคมและการสื่อสาร	0.464	0.478	0.494
การมีส่วนร่วม	0.57	0.57	0.588
ดัชนีคุณภาพชีวิตภาพรวม	0.620	0.620	0.629
หมายเหตุ ปี 2546 ไม่นำ มิติที่ 5 และ 9 มาคำนวณ			